

TIHO/TIAA/TITA/Marjut Vuorinen

5.9.2023

Kansallisarkisto
Minna-Liisa Mäkiranta

Lausunto on valmisteltu lausuntopalvelu.fi:ssä

Viite: Lausuntopyyntöne 18.8.2023 KA/15927/28.02.01/2023

Lausuntopyyntö päätösluonnoksesta julkishallinnon pysyvästi säilytettävien asiakirjojen säilytysmuoto ja analoginen säilytysmuodon kulttuurihistoriallinen arvo

1. Yleiset huomiot ja mahdolliset kehittämissuositukset asiakirjaan Julkishallinnon pysyvästi säilytettävien asiakirjojen säilytysmuoto ja analogisen säilytysmuodon kulttuurihistoriallinen arvo.

Päätös keventäisi julkishallinnon pysyvästi säilytettävien asiakirjojen säilytysmuodon ja analogisen säilytysmuodon kulttuurihistoriallisen arvon määrittelyä, mikä on myönteinen asia. Samalla vähenisivät aineistojen digitointiin liittyvät hallinnolliset menettelyt. Asiakirja kuitenkin kaipaisi selkeyttämistä, sillä se on sekoitus päätöstä ja määräystä. Johdannossa todetaan sen olevan seurantapäätös, mutta kyse on kuitenkin myös kulttuurihistoriallisen arvon arvioimisesta ja digitointimenetelmistä, joista määrätään. Olisi syytä harkita, voisiko asiasta antaa seurantapäätöksen ja määräykset erikseen omina asiakirjoinaan. Arkistolain 7 §:ssä, jossa mm. säädetään asiakirjojen säilytysarvon määrittelyä ja tarpeettoman aineiston hävittämisestä, ei ole määräykselle toimivaltaa, eikä tuleva arkistointilaki ei voi olla peruste ennen lain voimaantuloa annettavalle määräykselle.

Siirtovelvollisen toimijan pitää siirtää sähköiset arkistoitavat asiakirjat Kansallisarkistoon ennen analogisten asiakirjojen hävittämistä. *Siirtovelvolliset toimijat olisi syytä ilmaista määräystekstissä tarkemmin.*

2. Yleiset huomiot ja mahdolliset kehittämissuositukset perustelumustioasiakirjaan.

Perustelujen mukaan annettavan päätöksen myötä Kansallisarkisto ei enää määräisi seurantapäätöksissään analogisten arkistoitavien (pysyvästi säilytettävien) ilmentymien kulttuurihistoriallisesta arvosta. Kyseisestä asiasta Kansallisarkisto ei varsinaisesti voikaan antaa päätöksiä, vaan se määrää siitä, voidaanko asiakirjat hävittää. Hävittämisen edellytysten arviointi on asia erikseen. Hävittäminen on sallittua, jos se voi tapahtua vaarantamatta asiakirjan tai siihen sisältyvän tiedon säilymistä, eheyttä ja autenttisuuden toteamista sekä heikentämättä asiakirjan kulttuurihistoriallista arvoa tai oikeudellista todistusvoimaa. *Määräyksen perusteluissa voisi tuoda esiin, että digitointivaatimukset ja niiden mukaan toimiminen kytkeytyvät tähän lainkohtaan.*

TIHO/TIAA/TITA/Marjut Vuorinen

5.9.2023

Sovelletuista oikeusohjeista Kansallisarkisto voisi tuoda esiin, miltä osin se on tässä päätöksessä soveltanut esimerkiksi asiointilakia tai tietosuoja-asetusta.

Valitusosoitus on tarpeellinen päätökseen, mutta syytä olisi vielä arvioida, miltä osin asiakirjassa on kyse määräyksestä. Toiseksi olisi arvioitava, sovelletaanko päätökseen oikaisumenettelyä.

3. Yleiset huomiot ja mahdolliset kehittämissuhteet kulttuurihistoriallisen arvon arviointiin liittyen.

On arvioitava, voidaanko arkistolain 14 a §:n perusteella määrätä, että arkistonmuodostajat vastaavat itse kulttuurihistoriallisen arvon arvioinnista. Jos asiassa annetaan määräys, siinä *tulisi selventää, mihin asiakirjoihin määräys kohdistuu, eli miltä osin arkistonmuodostajat arvioivat kulttuurihistoriallista arvoa.*

Laissa säädetään, että Kansallisarkisto määrää pysyvään säilytykseen määräämiensä ja sähköiseen muotoon muutettujen asiakirjojen alkuperäiskappaleiden hävittämisestä. Hävittäminen on sallittua, jos se voi tapahtua vaarantamatta asiakirjan tai siihen sisältyvän tiedon säilymistä, eheyttä ja autenttisuuden toteamista sekä heikentämättä asiakirjan kulttuurihistoriallista arvoa tai oikeudellista todistusvoimaa. Määräyksessä ei oteta kantaa siihen, että ovatko asiakirjat hävitettävissä, jollei niille tunnusteta erityistä arvoa. Määräys kohdistuu vain kulttuurihistoriallisen arvon arviointiin, ei esimerkiksi oikeudellisen todistusvoiman arviointiin. Myös todistusvoimaa tulee lain perusteella arvioida muiden tekijöiden ohella, mikäli asiakirjat haluttaisiin hävittää. *Todistusvoimaisuuden arvioiminen jää arkistonmuodostajien vastuulle, joten arviointiin tulisi antaa työkaluja.*

Hävittämisestä määrää joka tapauksessa Kansallisarkisto lain perusteella. Arvioinnissa käytettäisiin arvonmääritys- ja seurantapolitiikan erillisliitteessä määritellyjä kategorioita ja kriteerejä. *THL pyytää Kansallisarkistoa vielä arvioimaan, olisiko selkeämpää, että kriteerien osalta ei viitattaisi määräaikaikaisesti voimassa olevaan erilliseen liitteeseen, vaan voisiko keskeiset kriteerit tuoda osaksi määräystä.*

4. Yleiset huomiot ja mahdolliset kehittämissuhteet digitoitavien asiakirjojen sähköiseen muotoon muuttamisen vaatimuksista.

Määräyksessä todetaan, että kulttuurihistoriallisen arvon arviointia ja käytettyjä digitointimäärityksiä dokumentoivat tiedot arkistoidaan (säilytetään pysyvästi) sähköisessä muodossa. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos pyytää Kansallisarkistoa vielä arvioimaan, että olisiko kyseisen määräyksen antaminen selkeyden vuoksi syytä tehdä erillisessä asiakirjassa, jossa arvioitaisiin ja avattaisiin sitä mitä digitointimääritykset pitävät sisällään. Lisäksi THL pyytää Kansallisarkistoa tarkentamaan mitä asiakirjoja tarkalleen ottaen tarkoitetaan.*

Esityksen mukaan analogiset asiakirjat on muutettava sähköiseen muotoon Kansallisarkiston ajantasaisten vaatimusten mukaisesti, jotta niiden todistusvoimaisuus ja säilyvyys sähköisessä muodossa voidaan varmistaa. Vaatimus koskisi kaikkia asiakirjoja, joita digitoidaan. Myös sellaisia, joita digitoidaan tiedonhallintalain 19 § perusteella myös viranomaisen omiin tarpeisiin, kuten hallintoasian käsittelyyn. *Tulisiko määräyksessä erottaa se, että kyse on digitoinnista, jossa asiakirjojen tarkoitus on olla arkistoitavia.*

TIHO/TIAA/TITA/Marjut Vuorinen

5.9.2023

Luonnoksessa todetaan, että arkistonmuodostaja on vastuussa todistusvoimaisuuden arvioimisesta. *Epäselväksi jää onko todistusvoimaisuuden arvioinnille omat kriteerinsä vai onko kyse siitä, onko toimija noudattanut Kansallisarkiston digitointimäärityksiä.*

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Sirpa Soini

This documents contains 3 pages before this page
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

Markku Petteri Tervahauta

4ba58e9a-800f-45f1-8afb-7b40cb40d02d - 2023-09-05 11:03:20 UTC +03:00
BankID / MobileID - 6e42fb03-86ef-47fa-9961-ce9d7464d624 - FI

Sirpa Tellervo Soini

21221483-3522-4575-acca-e5d377e42648 - 2023-09-05 17:56:35 UTC +03:00
BankID / MobileID - 0d5e06ed-6041-4174-a3fb-e634e7f52206 - FI

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende